

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi alueellisen opintolainahyvityksen kokeilusta sekä tuloverolain 92 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

277/00.04.01/2022

Kunnanhallitus 26.09.2022 § 186

Valmistelija: kunnanjohtaja

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi alueellisen opintolainahyvityksen kokeilusta sekä tuloverolain 92 §:n väliaikaisesta muuttamisesta 16.9.2022 mennessä.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki alueellisen opintolainahyvityksen kokeilusta sekä muutettavaksi väliaikaisesti tuloverolakia. Alueellisen opintolainahyvityksen kokeilu toteutettaisiin vuosina 2023–2026. Kokeilun tarkoituksena on saada tietoa alueellisen opintolainahyvityksen vaikutuksista esityksen mukaisen kokeilualueen työvoiman saatavuuteen ja elinvoimaisuuteen. Kokeilu toteutettaisiin Pohjois- ja Itä-Suomessa kokeilualueella, joka kattaa 25 kuntaa.

Esityksen mukaan kokeiluryhmään valituille korkeakoulututkinnon suorittaneille henkilöille, jotka asuvat kokeilualueella, myönnettäisiin säädettyjen edellytysten täytyessä hakemuksesta alueellinen opintolainahyvitys. Alueellinen opintolainahyvitys voitaisiin myöntää enintään kolmessa erässä, ja se olisi määrältään yhteensä enintään 8 800 euroa, mutta kuitenkin yhteensä enintään 60 prosenttia opintolainansaajan alueelliseen opintolainahyvitykseen oikeuttavan tutkinnon suorittamislukukauden viimeisen päivän lainamäärästä. Alueellinen opintolainahyvitys olisi saajalleen verovapaata tuloa.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023.

Kokousaikataulusta johtuen Sonkajärven kunta on antanut esityksestä seuraavan kunnanjohtajan lausunnon, joka on yhteneväinen Pohjois-Savon liiton lausunnon kanssa.

"1. Lausunnonantajan näkemykset esityksen tavoitteista ja vaikutuksista

Sonkajärven kunnan näkemys on, että esitys alueellisen opintolainahyvityksen kokeilusta on erittäin tervetullut toimenpide Itä- ja Pohjois-Suomen väestökehityksen ongelmiin ja osaajapulaan puuttumiseksi.

Tavoitteiden ja vaikutusten osalta tärkein huomio koskee kokeilun kestoja. Sonkajärven kunta esittää, että kokeilu toteutetaan kuusivuotisena, jotta vaikutuksista saadaan riittävästi tietoa. Itä-Suomi on rakenteellisista syistä johtuen kärsinyt jo pitkään väestökadosta ja erityisesti nuorten

poismuutosta. Koska kohderyhmän odotuksia muovaava julkinen puhe Itä- ja Pohjois-Suomen kehitysnäkymistä muuttuu hitaasti ja koska kokeilulla pyritään vaikuttamaan seurauksiltaan kauaskantoisiin työ- ja asuinpaikkaa koskeviin päätöksiin, tulisi kokeilun keston oltava riittävän pitkä. Tämä osoittaisi osaltaan valtiovallan sitoutuneisuutta Itä- ja Pohjois-Suomen kehittämiseen, mikä todennäköisesti vaikuttaisi korkeakoulutettujen asuinpaikan valintaa ohjaaviin odotushorisonttiin ja arvoihin. Pidempi kesto vahvistaisi myös uudenlaisen, tutkimuspohjaista tietoa hyödyntävän poliittisen kulttuurin muodostamista.

Kokeilun perustuslainmukaisuus erityisesti muodollisen yhdenvertaisuuden näkökulmasta on selvitetty. Koska esitystä todennäköisesti tullaan arvostelemaan tehottomana ja aluepolitiikan nimissä yksilöiden välistä epätasa-arvoa tuottavana, on johdonmukaisesti korostettava, että taloudellisista vaikutuksista tarvitaan tutkittua tietoa ja kokeilun tavoitteena on puuttua alueiden välisen epätasa-arvon ja erivertaisuuden ongelmiin.

2. Lausunnonantajan näkemykset lakiehdotuksista ja säännöskohtaisista perusteluista

Sonkajärven kunta esittää, että opintolainahyvityksen kokeilua toteutetaan vuosina 2023–2029. Muuten lakiehdotus ja säännöskohtaiset perustelut ovat asianmukaiset.

3. Lausunnonantajan yleiskommentit esityksestä

Itä- ja Pohjois-Suomi - ja myös näiden alueiden asukkaat - ovat olleet jo pitkään kansallisessa vertailussa heikkenevässä asemassa useimmilla mittareilla. Asiantilaan vaikuttavat syyt eivät ole vallitsevasti alueiden sisäisiä, vaan kytkeytyvät ylikansallisiin poliittisiin ja taloudellisiin prosesseihin, kansalliseen päätöksentekoon, sekä taloudelliseen ja yhteiskunnalliseen vallankäyttöön. Tästä syystä valtiollinen puuttuminen Itä- ja Pohjois-Suomen kielteiseen kehitykseen on hyvin perusteltu. Sonkajärven kunta esittää, että sikäli kun opintolainahyvityskokeilu osoittautuu vaikuttavaksi, laajennetaan opintolainahyvitys koskemaan Rautavaaran ja Sonkajärven lisäksi myös muita Pohjois-Savon maakunnan reuna-alueiden korkeakoulutettujen työvoimapulasta kärsiviä kuntia.

Kokeilu laajempine tavoitteineen on eteenpäin katsova tilanteessa, jossa geopoliittiset ja ilmastopoliittiset syyt korostavat koko valtioalueen kilpailukyvn sekä hyvinvoinnin ja yhtenäisyyden merkitystä. Olennainen osa näitä tavoitteita on tasapainoiseen väestökehitykseen vaikuttaminen, sillä osaajapula uhkaa tehdä tyhjäksi muuten suotuisat kehitysnäkymät laajoilla alueilla Itä- ja Pohjois-Suomessa. Tällä on kielteisiä vaikutuksia koko maan kilpailukyvyllä, mitä ei väestömuutoksia koskevassa keskustelussa ole otettu riittävästi huomioon."

Päätösesitys

Kunnanjohtaja:

Kunnanhallitus merkitsee tiedoksi em. Sonkajärven kunnan lausunnon luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi alueellisen opintolainahyvityksen kokeilusta sekä tuloverolain 92 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Päätös

Kunnanhallitus:

Kunnanhallitus yksimielisesti hyväksyi päätösesityksen.
